

Jerry Fodor, ajattelun kielen isä

Jerry Fodor on amerikkalaisen mielen filosofian ja kognitiotieteen filosofisen siiven tärkeimpiä hahmoja. Hänet tunnetaan paitsi piikikkäänä kriitikkona, joka löytää heikon kohdan teoriasta kuin teoriasta, myös oman, hyvin kiistanalaisen mielenfilosofiansa kehittäjänä.

Fodor tuli ensimmäisen kerran tunnetuksi Noam Chomskyn oppilaana ja uuden rationalismin edustajana. Kun Chomsky pitäytyi kannattamaan synnynnäistä ja universaalialia kielioppia, Fodorin katsotaan yrittäneen laajentaa Chomskyn ajatuksia semantiikkaan (katso esim. Passmore 1985). Tämä yritys liitetään usein Fodorin yhdessä Jerrold Katzin kanssa kirjoittamaan artikkeliin ”The Structure of a Semantic Theory” (1963), jossa esitetyistä ajatuksista Fodor totesi tässä julkaistavan haastattelun yhteydessä olevansa nykyään miltei täysin eri mieltä.

Fodor on uransa aikana kirjoittanut useita teoksia, joilla on ollut laaja vaikutus ainakin mielenfilosofian, kognitiotieteen ja kognitiivisen psykologian alueilla. *The Language of Thought* -teoksessaan (1975) Fodor esitti teorian sisäisestä ajattelun kielestä, jolla on oma kielioppinsa ja looginen rakenteensa. Teos on vielä neljännesvuosisadan jälkeenkin hyvin ajankohtainen ja kiistanalainen. *The Modularity of Mind* (1983) oli keskeinen keskustelussa siitä, voidaanko mielen kognitiivinen arkkitehtuuri selittää itenäisten modulien avulla. Useat kognitiotieteilijät ovat ainakin jossakin yleisessä mielessä vahvasti tällä kannalla.

Fodor on viime vuosina ollut kiinnostunut käsitteistä, kirjoittanut niistä teoksen *Concepts* (1998) ja kommentoinut melko kriittiseen sävyyn muiden mielenfilosofien (mm. Peacocke, Churchland ja McDowell) teoksia. Hänen oma käsitteoriensa, informaationaalinen atomismi pyrkii oikaisemaan klassisten käsitteorioiden harhaluuloja esimerkiksi siitä, että voitaisiin löytää jokin peruskäsitteiden joukko, josta sitten rakennettaisiin kaikki muut käsitteet. Eräs keskei-

nen Fodorin omaa käsitteoriaa ja ajattelun kieltä kohtaan esitetty kritiikki on synnynnäisten käsitteiden varsin voimakas asema Fodorin teoriassa. Muun muassa Panu Raatikainen on *Ajattelu, Kieli, Merkitys* -teoksen (1997) esipuheessa todennut Fodorin ajatusten johtavan siihen, että ihmiset ovat kautta aikojen syntyneet geenin ja avaruussukulan käsitteet päässään.

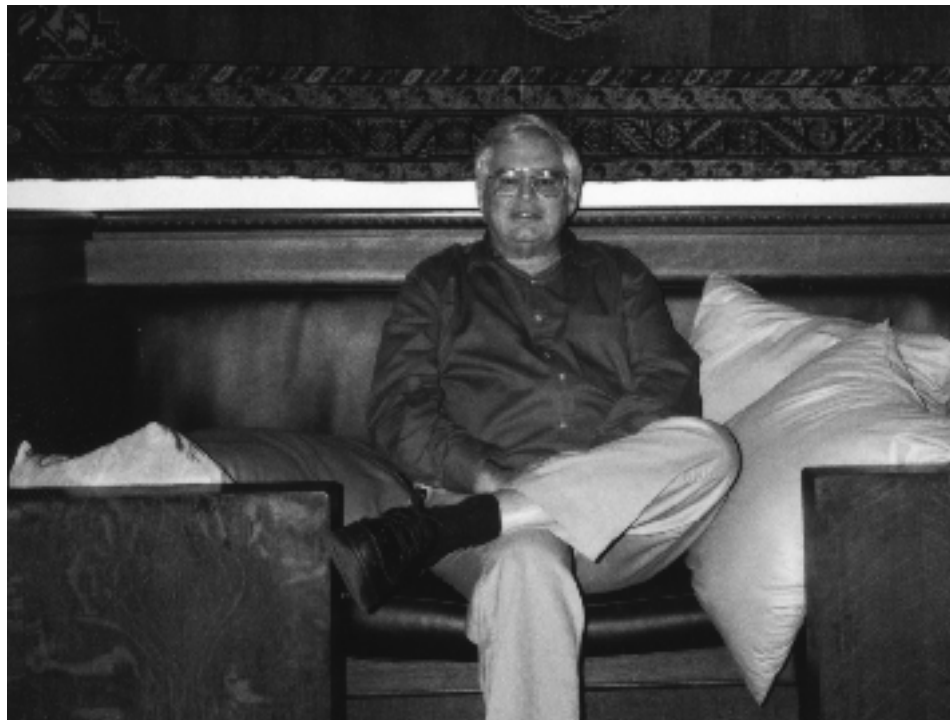
Fodor on koko uransa ajan kannattanut komputationaalista teoriaa mielestä. Fodorille mieli on kuin tietokone, joka prosessoii symboleita tuottaen ajatuksista tai ajatusten yhdistelmistä uusia ajatuksia. Hänen viimeisin teoksensa *The Mind Doesn't Work That Way* (2000) kuitenkin toppuuttelee innokkaimpia modulaarisen mielen arkkitehteja, jotka ovat yrittäneet selittää ihmismielen kokonaisuuden yhdistämällä modulaari-

lun ja Turingin laskennan teorian kautta. Mielessä on vielä suuri ja tuntematon osa, jota emme nykyisellä välineistöllämme edes voi selittää.

Fodor toimii filosofian ja kognitiotieteen professorina Rutgersin yliopistossa New Jerseyssä.

KIRALLISUUS

- Jerry Fodor, *The Language of Thought*. Crowell, New York 1975.
 Jerry Fodor, *The Modularity of Mind*. MIT Press, Cambridge (MA) 1983.
 Jerry Fodor, *Concepts*. Clarendon Press, Oxford 1998.
 Jerry Fodor, *The Mind Doesn't Work That Way*. MIT Press, Cambridge (MA) 2000.
 Jerrold Katz & Jerry Fodor, ”The Structure of a Semantic Theory”. *Language* 39, s. 170–210.
 John Passmore, *Recent Philosophers*. Duckworth, London 1985.
 Panu Raatikainen (toim.), *Ajattelu, Kieli, Merkitys*. Gaudeamus, Helsinki 1997.

suuden darvinismiin (tunnettu esimerkiksi on Steven Pinker). Fodorin mukaan *globaalit* mielen prosessit kuten päättely eivät selity pelkän modulaarisen ajatte-